

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vuosiraportti v. 2023

Teemat:

1. Elintavat
2. Mielen hyvinvointi
3. Työllisyys

Ikäryhmät	ELINTAVAT
Lapset ja lapsiperheet 	Varhaiskasvatuksessa panostettiin liikuntaan ja toteutettiin liikuntavuosikellon mukaista toimintaa. Perheliikuntatapahtumia oli useita. Liikuntamaskotti Tarzani toimi liikuntapostin lähettäjänä useassa eri tapahtumassa. Liikuntavälineet olivat aktiivisessa käytössä ja tiloja muokattiin liikuntatoiminnan mukaan. Liikuntavastaavat ja liikuntakoordinaattori toimivat aktiivisen toimintakulttuurin tukena. Varhaiskasvatus osallistui ruokakasvatusviikolle. Lapsia kannustetaan myös arjessa monipuoliseen ruokailuun positiivisen kannustuksen avulla. Tekninen toimi remontoi Antinpuiston leikkipuiston ja leikkipuistoa ympäröivän aidan. Terveelliset elintavat ovat aktiivinen osa alakoulun arkea. Elintapoihin liittyviä asioita käsitellään päivittäin koulun arjessa. Oppiaineista erityisesti ympäristöopissa käsiteltiin ravinnon, liikunnan ja unen merkitystä hyvinvoinnille. Alakoulussa painopistealueena on lukuvuoden 2023–2024 aikana aivoterveysten vaikutus hyvinvointiin. Oppilaiden kanssa käytiin läpi ”Askeleet hyvinvointiin” -julistte. Saman sisältöinen viesti lähetettiin huoltajille. Askeleet sisälsivät ohjeita ajanhallintaan ja kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Kouluissa oli pitkät liikuttavat välitunnit. Tämän lisäksi toteutettiin erilaisia liikuntapäiviä ja -tapahtumia, joista osa oli tarkoitettu koko perheelle. Kouluilla järjestettiin myös talvipäivä, harrastemessut ja hyvinvointiviikko, jonka aikana hyvinvointia käsiteltiin useasta eri näkökulmasta. Suomen harrastamisen mallissa lapsille järjestettiin kevätlukukaudella välituntien aikana erilaisia liikuntamahdollisuuksia. Syyslukukaudella oli jääkiekkokerho, mailapelikerho, voimistelukerho ja jalkapallo & salibandykerho. Maksuttomiin kerhoihin kuului

	myös valvottu välipala. Hankekerhojen lisäksi järjestettiin maksuton uintikerho. Kesätoiminnassa oli yhdeksän osallistujaa. Toiminta oli tarkoitettu 1–2-luokkalaistille. Savitaipaleen uimahallissa järjestettiin monenlaista toimintaa lapsille ja nuorille. Vuoden 2023 aikana oli vauvauintia, vesipeuhula, taaperoryhmä, "Ui satuun" -ryhmä, eskareiden ja 1.-luokkalaisten uimakouluja, koululaisuinteja sekä alakoululaisten uintikerhoja. Move-mittausten tuloksia Mittausten mukaan noin 47 %:lla 5. luokkalaisista fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveystä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla. Laskennassa on huomioitu kaikki fyysisen toimintakyvyn mitatut osa-alueet, joita olivat 20-metrin viivajuoksu, vauhditon 5-loikka, heitto-kiinniotto yhdistelmä, ylävartalon kohotus, etunojapunnerrus sekä liikkuvuus. Kouluterveyskyselyn tulokset (4. ja 5. luokkalaiset) Haasteena on erityisesti liikkuminen ja netin käyttö. Lapsista noin 30 % (46 % vuonna 2021) arveli liikkuvansa vähintään tunnin päivässä. Noin puolet (51%) lapsista on yrittänyt usein viettää vähemmän aikaa netissä, siinä onnistumatta. Vastaava luki vuonna 2021 oli 34 %. Alla tietoja kyselystä. Suluissa on vuoden 2021 vastaava tulos. • 30 % (43 %) ei syö aamupalaa joka arkipäivä • 62 % (67 %) syö pääruokaa koululounaalla joka päivä • 56 % mukaan koululounas maistuu hyvältä • 31 % (37%) harjaa hampaat harvemmin kuin kahdesti päivässä • 13 % (12%) kokee terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi <i>Ilmiöt:</i> <i>Valtaosa lapsista voi hyvin, mutta 10–20 % neljäs- ja viidenluokkalaisista kertovat erilaisista haasteista elämässä. Jos nämä haasteet kasaantuvat samoille nuorille, heillä on paljon hyvinvointia heikentäviä tekijöitä.</i>
Nuoret	Yläkoulussa ja lukiossa painopistealueena on lukuvuoden 2023–2024 aikana aivoterveiden vaikutus hyvinvointiin.

Aivoterveyskokonaisuus sisälsi aivotutkija Mona Moisan luennot nuorille, huoltajille ja muulle yleisölle, nuorten ajanhallinnan harjoittelua ja tietoa opettajille oppilaiden ajanhallinnan tukemiseen sekä Älytön päivä -tempauksen yhdessä nuorisopalveluiden kanssa. Lukiolaisilla oli lisäksi nuorisopsykiatri Antti Lehtosen luento.

Terveellisiä elämäntapoja on käsitelty erityisesti terveystiedon ja biologian sisällöissä sekä liikuntatapahtumissa ja -päivissä. Terveellisiä elintapoja on tuettu myös nuorisopalveluissa tarjoamalla nuorisotilalla terveellisiä välipaloja ja ajoittamalla nuorisotilan aukioloajat siten, että ne tukevat mahdollisuutta riittävään lepoon. 8-luokkalaisilla oli NouHätä!-turvallisuusopetusta pelastusviranomaisten kanssa. Mopo-Pete toi liikennekasvatusta nuorille.

Koulussa toteutettiin pitkät välitunnit ja välituntiliikuntaohjaaja koulutus.

Urheiluakatemiatoimintaa laajennettiin lukiolaisista yläkoululaisiin. Syyslukukaudella oli ohjattu akatemiaharjoitus. Yläkoululaisilla ja lukiolaisilla oli mahdollisuus henkilökohtaiseen PT-ohjaukseen. Lukiolaisilla oli maksuton kuntosalin käyttöoikeus ja mahdollisuus tennisvuoroon sekä toiminnalliseen treeniin. Nuorilla oli mahdollisuus osallistua hiihtolomalla laskettelumatkalle Messilään.

Hyvinvointiviikolla oli paljon tapahtumia, kuten ravitsemus- ja aivoterveyslennot, koiravierailuja, nuorisopalveluiden toimintaa, rentoutusta, taidetta ja liikuntaa.

Nuoret korjasivat Liikuntapuiston skeittiparkin sekä tempulaskumäen rakenteet talkoina. Kunta hankki tarvittavat materiaalit.

Move-mittausten tuloksia

Mittausten mukaan noin 83%:lla 8. luokkalaisista fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla. Laskennassa on huomioitu kaikki fyysisen toimintakyvyn mitatut osa-alueet, joita olivat 20-metrin viivajuoksu, vauhditon 5-loikka, heitto-kiinniotto yhdistelmä, ylävartalon kohotus, etunojapunnerrus sekä liikkuvuus.

Yläkoulun kouluterveyskyselyn tulokset (8. ja 9. luokkalaiset)

Kyselyn perusteella vahvuuksia oli monipuoliset harrastukset sekä valtaosan elämään tyytyväisyys. Nukuttujen yö tuntien määrä on kasvanut ja päivittäinen väsymys on vähentynyt.

Haasteena säännöllinen ruokailu ja terveellinen ruokavalio. Kouluruuan arvostaminen on laskenut. Yhtenä syynä on ruokatuottajan vaihtuminen.

Alla tuloksia:

- Aamupala jää syömättä joka arki-aamu yhä useammalta nuorelta (2023: 43%, 2021: 30%)
- Koululounaan jättää syömättä noin neljännes (24,5%)
- Koululounas maistuu hyvältä selvästi harvemman mielestä kuin aiemmin (2023: 47 %, 2021: 89%)
- Suurin osa nuorista (86,5%) syö harvemmin kuin 6 päivänä viikosta hedelmiä, marjoja ja kasviksia.
- Noin 10% syö lähes päivittäin sokerisia välipaloja
- Noin 17 % on riski syömishäiriölle
- Noin 15 % nukkuu alle 8 h arkisin
- Noin neljännes (24,5%) on väsynyt tai uupunut päivittäin
- 30 % (26%) harjaa hampaat harvemmin kuin kahdesti päivässä
- 32 % on ollut kipua niskassa tai hartioissa vähintään viikoittain
- Noin 29 % (28%) harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla max 1h vko
- Ohjattua liikuntaa harrastetaan vähemmän (43%) kuin vuonna 2021 (52%)
- Omatoimista liikuntaa viikoittain harrastaa suurin osa nuorista 85%

Päihteiden osalta haasteena on raittiiden nuorten osuuden väheneminen sekä kokemus huumeiden helposta saatavuudesta. Tupakointi ja rahapelaaminen on Etelä-Karjalan keskiarvoa korkeampaa. Sähkötupakointi (Vape) lisääntyi koulussa selvästi syksyn aikana. Seiskojen vanhempainillassa oli puhumassa EKHVA:n ehkäisevän päihdetyön asiantuntija. Illan aikana käsiteltiin vapettamista. Sähkötupakointiin puututtiin myös koulun arjessa. Uutena ilmiönä on telegram alusta, jonka avulla tilataan päihteitä.

- Noin 60 % (83%) nuorista on raittiita

	• Yhä harvempi hyväksyy alkoholinjuomisen humalaan saakka (2023: 19 %, 2021: 31 %) • Noin 16 % on tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa. Luku on isompi kuin Suomessa tai Etelä-Karjalassa keskimäärin • Noin 10 % tupakoi päivittäin • Noin 10 % pelaa rahapelejä viikoittain • Yhä useamman mielestä on helpompi hankkia huumeita omalta paikkakunnalta (2023: 41,5% , 2021: 11 %) Lukion kouluterveyskyselyn tulokset (1. ja 2. luokkalaisten) Haasteeksi nousi terveelliset elämäntavat, kuten liikunta, nukkuminen ja hampaiden harjaus. Keskimäärin 30 % nuorista jättää aamupalan ja koululounaan väliin ja harjaa hampaat harvemmin kuin kahdesti päivässä. • 14% (21,3%) nuorista kertoo liikkuvansa vähintään tunnin päivässä • 29,4% (33,3%) ei syö aamupalaa joka arkiamu • 29,4% (5%) ei syö koululounasta päivittäin • 33,3% (40%) harjaa hampaat harvemmin kuin kahdesti päivässä • 48% (44,3%) nukkuu arkisin alle 8 tuntia • 56,9 % (54,2%) on raittiita • 36,5% (21%) kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi <i>Pohdintaa</i> Terveellisiin elintapoihin on hyvä panostaa jatkossakin. Samalla on hyvä miettiä miten tietoa terveellisten elintapojen vaikutuksesta kannattaa nuorille kertoa. Älylaitteiden myötä istuminen on lisääntynyt, jolloin liikunnan merkitys korostuu.
Aikuiset 	Savitaipaleen kansalaisopistossa järjestettiin 35 erilaista liikuntakurssia, joihin osallistui yhteensä 922 kurssilaista. Liikuntakurssit ovat kohtuuhintaisia, 45–55 euroa/lukuvuosi. Tiaisenpolulle asennettiin viisi ulkokuntolaitetta. Latupohjia parannettiin ja levennettiin, jolloin latujen kunnossapito helpottui. Kunta teetti ostopalveluna kevättalvella ladut Kuolimon jäälle, sekä kävelijöille ja pyöräilijöille tarkoitetun monikäyttöuran Olkkolasta jäätä

	pitkin Lepänkantoon ja sieltä maata pitkin Rovastinojan kivikautiselle asumukselle. Liikkumisohjelmaa varten vuonna 2023 tehdyn kuntalaiskyselyn mukaan oman liikkumisen kannalta tärkeimpiä tekijöitä ovat liikuntapaikkojen kunnossapito, liikuntapaikkojen saavutettavuus ja monipuolinen liikuntapaikkatarjonta. Kuntalaisten liikunta-aktiivisuutta arvioitiin mm. kysymyksellä: "miten arvioisit nykyistä liikkumismäärääsi?". Vastausten mukaan 48% kokee liikkuvansa riittävästi, 45%:n haluaisi lisätä liikuntaa ja 7%:n haluaisi lisätä liikuntaa huomattavasti. Vähän liikkuvilla kuntalaisilla on ollut mahdollisuus saada liikuntaneuvontaa. Ohjautuvuutta liikuntaneuvontaan on pyritty kehittämään EKHVA:n kanssa. Vuonna 2023 kaksi kuntalaista hyödynsi tämän mahdollisuuden. Hyvinvointiviikolla oli mahdollisuus kokeilla uusia lajeja ja osallistua monenlaiseen liikuntaan. Osallistujia oli noin 300 henkilöä. Uimahalli siirtyi Savitaipaleen kunnalle syyskuussa. Uimahallissa oli noin 11 000 kävijää vuoden 2023 aikana. Uimahallissa järjestettiin aikuisille mm. vesijumppaa. Uimahalli on esteetön liikuntapaikka ja siellä on pyörätuoliasiakkaille oma hissi terapia-altaaseen. Järjestöt tuottivat paljon erilaisia liikunnallisia harrastusmahdollisuuksia kaiken ikäisille. Kunta jakoi järjestöille avustuksia toimintaa varten noin 70 000 €
Erityisesti Ikäihmisille 	Liikkuva ikäihminen hankkeessa on ollut neljä kuntosaliryhmää. Ryhmät ovat toimineet samalla Pysytään pystyssä-ryhminä. Ryhmiin on saanut tarvittaessa kuljetuksen. Ryhmät ovat olleet osallistujille maksuttomia. Ryhmissä on ollut osallistujia yhteensä noin 30 henkilöä. Vanhus- ja vammaisneuvosto järjesti yhteistyössä Etelä-Karjalan Marttojen kanssa Kestävästi Kaakossa hankkeen tiimoilta ikääntyville suunnatun tilaisuuden, jossa käsiteltiin terveellisiä elämäntapoja. Vanhustenviikolla järjestettiin liikunnallista ohjelmaa. Osallistujia yhteensä noin 160 henkilöä. Tiaisenpolkua on edelleen kehitetty tukemaan ikääntyneiden liikkumisturvallisuutta. Reitti on saanut

	hyvää palautetta etenkin muistiongelmista kärsiviltä henkilöiltä, jotka uskaltavat ulos kävelemään reittiä pitkin. Reitin varrelle lisättiin ikääntyneille sopivia korkeita penkkejä. Liikkumisturvallisuutta edistämään on jaettu 60 kappaletta liukuesteit. Liikkumisturvallisuutta on vahvistettu myös mahdollistamalla potkukelkkojen käyttö huomioimalla hiekoituksen asettelu.
--	---

Ikäryhmät	MIELEN HYVINVOINTI
Lapset ja lapsiperheet 	Varhaiskasvatuksessa vahvistettiin lasten tunnetaitoja ohjatuin tunnetaitotuokion. Lapsia ohjattiin huomiomaan omat vahvuudet. "Vahvuusvaris"-ohjelmassa tuettiin hyvän huomaamista ja tunnetaitoja. "Pikkuli"-toiminnassa vahvistettiin kaveri- ja tunnetaitoja. Alakoulun aloittavat lapset ja heidän huoltajansa ovat käyneet tutustumassa etukäteen koulun tiloihin. Alakouluissa on toteutettu kummioppilastoimintaa, jossa nelosluokkalaisten ovat toimineet ykkösluokkalaisten kummeja. Kummeilla ja heidän oppilaillaan on ollut monenlaista yhteistä toimintaa, kuten lukemista, leivontaa, askartelua ja ulkoleikkejä. Luokkien yhteisöllisyyttä ja oppilaiden tunnetaitoja on tuettu monin tavoin. Tunnetaitotunteja on ollut kerran kuukaudessa. 5. -6. luokille on pidetty muutaman kerran kuukaudessa kouluun kiinnittymistä ja yhteisöllisyyttä vahvistavia oman luokan tunteja. Koulukuraattori on pitänyt monenlaista tunne- ja vuorovaikutustaitoihin liittyvää ryhmätoimintaa, kuten esimerkiksi "Synkeä louhos", "Onnellisten linnake" ja "Tuntuuko tutulta". Oppilaat voivat vaikuttaa koulun asioihin ja osallistua koulun kehittämiseen oppilaskuntatoiminnan avulla. Koulupoissaolojen seurannan yhteydessä tarjotaan yksilöllistä tukea matalalla kynnyksellä. Myös yksilöllisen opiskeluhuollon kautta on mahdollisuus henkilökohtaisiin keskusteluihin ja tukeen. Koulussa on ollut taideprojekteja, teatteriesityksiä ja konsertteja. Kansalaisopisto Perheille on tarjottu yhteistä harrastamista lasten ja vanhempien yhteisillä kursseilla. Lasten kuvataideopetus on lähtenyt hyvin käyntiin. Kuvataideopetus tarjoaa mukavia sosiaalisia kontakteja ja onnistumisen kokemuksia.

	Kulttuuri Koko perheelle suunnattuja konsertteja, näytelmiä ja teatteriesityksiä on ollut läpi vuoden. Tilaisuuksia on ollut yhteensä 23 ja osallistujia noin 1650 henkilöä. Tämän lisäksi SAPASSI-viikolla on ollut lukuisia konsertteja, lastenteatteria ja työpajoja. Kouluterveyskyselyn tulokset (4. ja 5. luokkalaiset) Kouluterveystulosten mukaan valtaosa nelos- ja viidesluokkalaisista pitää koulunkäynnistä, ei ole kokenut kiusaamista, voi puhua koulussa mieltä painavista asioista aikuisen kanssa ja omaa hyvän keskusteluyhteyden vanhemman kanssa. • 52 % (36%) erittäin tyytyväisiä elämäänsä tällä hetkellä • 87,5% (75%) harrastaa jotain vähintään kerran viikossa • 61 % (42%) on hyvä keskusteluyhteys vanhemman kanssa • 14 % (11%) on matala itsetunnon taso • 17 % (30%) on mielialaan liittyviä ongelmia kahden viimeviikon aikana • 10 % (12%) miettii usein onko koulunkäynnillä merkitystä • 27 % on kipua hartioissa tai niskassa viikoittain • 18 % on kipua vatsassa viikoittain • 10 % (17%) on kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana Haasteita Uskallus sanoa oma mielipide luokassa (44%) koetaan hankalaksi. Osa lapsista (23%) on kokenut vanhempien henkistä väkivaltaa. <i>Ilmiöt</i> <i>Valtaosa lapsista voi hyvin, mutta 10–20 % neljäs- ja viidesluokkalaisista kertovat erilaisista haasteista elämässä. Jos nämä haasteet kasaantuvat samoille nuorille, heillä on paljon hyvinvointia heikentäviä tekijöitä.</i>
Nuoret 	Nuorten mielen hyvinvointia on tuettu yläkoulussa monella tavalla. Tunnetaitotunteja on ollut kerran kuukaudessa. Ankkuritoiminnassa on käsitelty käyttäytymisen haasteita.

Tämän lisäksi nuorten hyvinvointia on tuettu ryhmäytymispäivällä, tukioppilastoiminnan avulla sekä toiminnallisella työpajatyypillisellä koulupäivällä. Nuorille on tarjottu poissaolojen seurannan yhteydessä tarvittaessa yksilöllistä tukea. Yksilöllisen opiskeluhuollon kautta on ollut mahdollisuus myös henkilökohtaisiin keskusteluihin ja tukeen. Nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa koulun toimintaan oppilaskuntatoiminnan kautta. Tämän lisäksi kouluissa on ollut erilaisia mieltä virkistäviä tapahtumia, taidetta, teatteria ja konsertteja.

Lukiossa on pyritty helpottamaan opiskelun aloittamista ryhmäytymispäivän, ryhmänohjaajan tuntien sekä tuutoritoiminnan avulla. Opiskelujen etenemisessä on auttanut oppimisenohjaaja.

Henkistä hyvinvointia on tuettu Opiskelu-uupumuksen ehkäisyn omahoito-ohjelman -ryhmän avulla.

Lukiossa on ollut useita mielenvirkistystä tarjoavia tapahtumia, tilaisuuksia ja matkoja. Opiskelijakunnan hallitus on järjestänyt lukion virkistystoimintaa.

Savitaipaleen kunnan nuorisotyöntekijät ovat tehneet yhteistyötä koulujen kanssa syksyn aikana.

Nuorisotyöntekijät ovat olleet mukana esimerkiksi 7.lk ja lukion 1.lk ryhmätyksessä, lasten ja nuorten hyvinvointiviikon järjestämisessä, kansainvälisten lukio-opiskelijoiden ryhmän toteuttamisessa sekä välituntitoiminnassa. Lukiolaisten kansainvälisen ryhmän (suomalaisia ja kv-opiskelijoita) kanssa nuorisopalvelut järjestivät retken elokuvaan Lappeenrantaan, johon osallistui yhteensä 20 lukiolaista.

Kunnan nuorisotila avattiin marraskuun lopulla. Tila oli avoinna 28.11.-28.12.2023 välisenä aikana 10 kertaa yhteensä 48 tuntia ja käyntikertoja oli yhteensä 134 kappaletta.

Etsivälle nuorisotyöntekijälle ohjautui vuoden 2023 aikana yhteensä 9 asiakasta, joista 7 tavoitettiin.

Savitaipaleen kunnan kansalaisopiston nuorten kuvataidekurssit ja taiteen perusopetus ovat lisänneet harrastajamäärää. Musiikin, taiteen ja kädentaitojen lähes kaikki opiston harrastusmahdollisuudet sopivat myös nuorille.

Lukiolaisille tehdyn **Hyvinvointikysely** mukaan lukiolaiset olivat tyytyväisiä lukion käytänteisiin, tapahtumiin ja ilmapiiriin.

	Kouluterveyskyselyn tulokset yläkoulun osalta (8. ja 9. luokkalaiset). Suluissa vuoden 2021 vastaava luku. Koska Etelä-Karjalan maakunnassa pohditaan yleisesti toimenpiteitä nuorten henkiseen hyvinvointiin, avataan kouluterveyskyselyn tuloksia alla useamman väittämän avulla. Vahvuutena on mm. vaikutusmahdollisuudet koulussa ja monipuolinen harrastaminen. • Noin 90 % (100%) harrastaa jotain vähintään kerran viikossa • Noin 94 % (100%) harrastaa jotain vähintään kuukausittain • Etenkin käsitöiden, korjaamisen ja rakentamisen suosio on kasvanut • Mobiililaitteilla tai tietokoneella pelaaminen on vähentynyt (26%) vuodesta 2021 (29%) sekä vuodesta 2017 (41%) • Noin 31 % lukee kirjoja kuukausittain omaksi ilokseen Muita tuloksia: • Kasvava joukko nuoria kokee, ettei oma paino oleva sopiva (2023: 36,5 %, 2021: 23 %) • 11 % nuorista ei ole läheistä ystävää • 47 % nuorista on hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa • 46 % hoitaa lemmikkiä päivittäin • 9 % kokee, ettei ole tärkeä osa luokka- tai kouluyhteisöä • Kokemus tarpeellisuudesta muille ihmisille on laskenut (2023: 61 %, 2021: 78 %) • Kokemus kuulumisuudesta itselleen tärkeää ryhmään on hieman laskenut (vuonna 2023: 72 %, 2021: 81 %) • Kokemus vaikuttamismahdollisuudesta omaan elämäänsä on hieman laskenut (2023: 72 %, 2021: 88 %) • Kokemus elämän tarkoituksenmukaisuudesta on laskenut (2023: 65 %, 2021: 83 %) • Kokemus avun saannista on laskenut (2023: 65 %, 2021: 88,5 %) Haasteita Haasteiksi nousi koulukiusaamisen ja seksuaalisen häirinnän lisääntyminen. Uutena asiana on nöyryyttävien videoiden tekeminen toisesta oppilaasta.
--	--

- Kokenut seksuaalista häirintää julkisessa tilassa 23% (13,5%)
- Koulukiusaamistilanne jossa valheiden levittämistä 24,5 % (12%)
- Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa 17 % (8%)
- Koulun aikuinen kiusannut tämän lukuvuoden aikana 28 % (17%)

Nosto yläkoulun kouluterveyskyselystä
Nuorten kokemuksista oli havaittavissa mollivoittoisuutta yleensäkin elämänlaatua ja onnellisuutta koskevissa kysymyksissä. Erityisesti tytöt eivät olleet tyytyväisiä itseensä.

Lukion kouluterveyskyselyn tuloksia:

Valtaosa nuorista voi hyvin, vaikka elämässä olisikin haastavampia ajanjaksoja.

Vahvuudeksi nousi harrastaminen. Vastauksia ei ollut mm. läheisen ystävän puuttumisesta tai luvattomista viikoittaisista koulupoissaoloista, joten nämä voidaan tulkita vahvuudeksi.

- 94 % (98,3%) Harrastaa jotain vähintään kerran viikossa
- 64% (66,7%) harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa

Nosto lukion kouluterveyskyselystä
Nuoret olivat huolissaan omasta perheestään ja läheisistään, kuten perheen taloudellisesta tilanteesta ja alkoholin käytöstä. Osa nuorista oli myös kokenut väkivaltaa läheisen taholta.

- 17,6 % (1,6 %) on kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana
- 29,4 % (19,7%) on kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana
- 35,3%:lla (23%) nuorten perheistä on vähintään yksi vanhempi työttömänä
- 46,9% (41%) nuorista kertoi että perheen koettu taloudellinen tilanne on kohtalainen tai sitä huonompi

	• 11,8% nuorista koki että vanhemman liiallinen alkoholinkäyttö on aiheuttanut haittaa Tuloksia mielenhyvinvoinnista yleensä: • 19,6% (25,4%) koki kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta • 28,8% (16,9%) on kokenut vähintään kaksi viikkoa kestäneen masennusoireilun • 64% (63,9%) on tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä • 19,6 % (15%) tuntee itsensä yksinäiseksi • 54,2% (46,4%) oli vaikeuksia oppimistaidoissa Turvallisuuden kokemuksesta: • 16 % (8,3%) on kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana • 27,5 % (31,3%) on kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana • 31,4 % (31,7%) kokee että omalla paikkakunnalla on helppo hankkia huumeita Pohdintaa Mielenhyvinvointiin, perheiden tilanteisiin ja turvallisuuden kokemukseen liittyvät asiat jäivät mietittämään.
Aikuiset 	Kansalaisopistossa on ollut mm. rentoutus- ja aivoterveysten kurssseja. Lisäksi opiston opintoryhmät tarjoavat tietojen ja taitojen lisäksi mielenvirkistystä, sosiaalisia kontakteja ja iloa uuden oppimisesta. Kansalaisopiston toimintaan on osallistunut eri kursseille noin 1256 Savitaipalelaista opiskelijaa (luku sisältää myös samoja opiskelijoita). Mielenhyvinvointia tuovia kulttuuritapahtumia, kuten konsertteja, teatteriesityksiä, paikallisten taiteilijoiden esittelyjä, Charlolan kulttuurikeskiviikkoja sekä näyttelyitä on ollut ympärivuoden. Kävijöitä on ollut yhteensä noin 2300 henkilöä. Tämän lisäksi Kesän Sapassi tavoitti vajaat 6000 henkilöä tarjoten yhdessä eri yhdistysten kanssa monipuolista ohjelmaa sekä paikkakunnan väelle että vapaa-ajanasukille. Hyvinvointiviikolla oli mahdollisuus osallistua monenlaiseen kulttuuri- ja taidetapahtumaan. Tapahtumia oli yhteensä 22. Vammaistenpäivän juhlassa oli noin 10 henkilöä.

Erityisesti Ikäihmiset 	Liikkuva ikäihminen hankkeen avulla järjestetyt kuntosaliryhmät ovat toimineet myös mielen virkistykseenä. Vanhus- ja vammaisneuvosto järjesti Vanhustenviikolle monenlaista ohjelmaa. Viikolle osallistui noin 160 henkilöä. Vanhustenviikon maakunnalliseen juhlaan osallistui Savitaipaleelta noin 40 henkilöä. Neuvosto uudisti paperisen Palveluoppaan, jonka tarkoituksena on vahvistaa ikääntyneiden osallisuutta. Neuvosto on järjestänyt erilaisia tilaisuuksia yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Kansalaisopistossa on erityisesti ikäihmisille suunnattuja kursseja esimerkiksi liikunnan, kielten, digioppimisen ja musiikin alalla. Esimerkiksi maksutonta digiopastusta oli yhteensä 40 tuntia. Kotihoidon asiakkaille ja hoitokodissa asuville henkilöille jaettiin noin 100 kpl varhaiskasvatuksen lasten, koulun ja Kansalaisopiston opiskelijoiden tekemiä joulukortteja.
---	--

Ikäryhmät Lapset ja lapsiperheet 	TYÖLLISYYS Koulun luokkamyyjäisissä sekä Yrityskylä-toiminnassa opetetaan yrittäjyyttä ja työelämävalmiuksia. Yhteiskuntaopissa oppilaat (5. ja 6. luokkalaiset) ovat tutustuneet erilaisiin ammatteihin ja erilaisiin tapoihin ansaita rahaa.
Nuoret 	Nuoret ovat harjoitelleet työelämää Yrityskylä- toiminnan ja TET-harjoittelun avulla. Yhdeksäsluokkalaisilla on vuosittain monialainen oppimiskokonaisuus työelämätaidoista. Kunnan puistoryhmässä oli kesätoissää määrääkaisena 1 nuori. Siivouksessa oli kesätoissää yksi nuori. Savitaipaleen kunnassa on käytössä kesätyötuki. Tuki maksetaan nuoren työllistävälle yritykselle, yhdistykselle tai yksityiselle työnantajalle. Yhdeksäntoista työnantajaa työllisti yhteensä 56 savitaipaleista nuorta. Kunta maksoi nuorten kesätyöntukea noin 33 000 €.

	Tilastotietoa: Joulukuussa 2023 Savitaipaleella oli työttöminä työnhakijoina 138 henkilöä, joka on 10 henkilöä enemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömistä työnhakijoista pitkäaikaistyöttömiä oli 34 henkilöä. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17—24-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä: 2019: 4 %, 2021: 6 %.
Työikäiset 	Hallinnon palveluohjaajan aloitti työskentelyn. Hän toimii ukrainalaisten (myös muiden maahan muuttaneiden) kotoutumisen ohjaajana ja työllistämisen parissa sekä TE2024-valmisteluissa. Selviteltiin pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen vaadittavia toimia kunnassa. Verkostoitumista muiden pienten kuntien työllisyystoimijoiden kanssa. Käytiin keskusteluja toimialojen edustajien kanssa palkkatukituella työllistämisen sekä kuntouttavan työtoiminnan jalkauttamisesta kunnan toimialoille. Kartoitettiin erilaisten työllistämiseen tähtäävien hankkeiden tarjoamia mahdollisuuksia savitaipalealaisille työttömille työnhakijoille sekä selvitettiin oman hankerahoituksen saamisen edellytyksiä. Työllistyminen voi joissakin tilanteissa vaatia monialaista yksilöllistä tukea. Tämä ajatus on johtanut v. 2024 alkavaan pilottikokeiluun monialaisesta valmennuksesta TE-toimiston eri ikäisille ja eri elämänvaiheessa oleville asiakkaille, jotka voivat hyötyä arjen- ja elämänhallinnan taitojen sekä uusien myönteisten toimintatapojen kehittämisestä yhdessä ns. nepsyvalmentajan kanssa. Kunnan puistoryhmä työllisti palkkatuella 6 henkilöä ja määräaikaisena 2 kpl. Talonmiestyössä oli 1 työharjoittelija. Tilastotietoa Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25—64-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä 2020: 1,6 % 2021: 1,3 %, 2022: 1,3 % Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25—64-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä: 2020: 7,6 %, 2021: 7,5 %, 2022: 7,5 %

Kaikki ikäryhmät	Kirjasto Kirjasto toimii monipuolisen toiminnan, näyttelyiden ja tapahtumien alustana. Kirjaston tapahtumiin osallistui 331 henkilöä. Kirjastokäyntejä oli 12 asukasta kohden ja lainauksia 14 asukasta kohden. Turvallisuus Savitaipaleen kunnassa toimii aktiivinen liikenneturvallisuustyöryhmä, joka kokoontui neljä kertaa. Työryhmään kuuluvat edustajat kunnan eri yksiköistä sekä Liikenneturvan, Elyn ja Pelan edustajat. Työryhmässä käsiteltiin kaikenikäisten liikenne- ja liikkumisturvallisuutta, kuten teiden ja kulkuväylien turvallisuutta sekä autoilun, mopoilun, kävelyn ja pyöräilyn turvallisuutta. Vuonna 2022 Savitaipaleella raportoitiin Tilastokeskuksen StatFin/ Rikos- ja pakkokeinotilaston mukaan 150 rikosta, joista esimerkiksi omaisuusrikoksia oli 47 kpl, henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia 12 kpl, seksuaalirikoksia 2 kpl, ja liikennesrikoksia 71 kpl. Liikennesrikoksista rattijuopumuksia oli 6 kpl.

 ONNISTUMISET 2023	 HAASTEET 2023
Varhaiskasvatuksessa on kehitetty pitkäjänteisesti liikunnallista toimintakulttuuria. Työtoiminnan kehittäminen. Koulukeskus Koulukeskuksen kokonaisresurssi on ollut hyvä, mikä on mahdollistanut koulussa tehtävän työn: opetus, tuki ja välineet. • Positiivinen ilmapiiri, jossa oppilaiden / opiskelijoiden viihtyvyys ja hyvinvointi ovat keskiössä. Mutkaton yhteistyö huoltajien kanssa. • Joustavan koulupäivän mukaiset järjestelyt keskelle koulupäivää: alkuopetuksen oppilaille on järjestetty jakotunnit, jolloin toinen puoli osallistuu	Varhaiskasvatus Sisäilmahaasteet ja muutot toimitiloista toiseen. Koulukeskus • Lasten ja nuorten keskittymisen, toiminnanohjauksen ja mielenterveyden sekä avun vastaanottamisen vaikeudet haastavat hyvinvointia, oppimista ja koulutyötä. • Miten pystytään toteuttamaan uudistuvan opiskeluhoitolainsäädännön edellyttämät vaatimukset oppilaiden ja opiskelijoiden tukemiseksi? Lapset ja nuoret eivät aina pääse ajoissa erikoissairaanhoidon

kerhotoimintaan ja toinen puoli saa pienryhmäopetusta.

- Oppimisen tuki on ollut hyvällä tasolla: perusopetusryhmien koko on pystytty pitämään kohtuullisena, on reagoitu ja järjestetty tukea nopeasti, eriyttäminen on arkipäivää, erityisjärjestelyjä on pystytty lisäämään, tukea annetaan paljon, ja on palkattu koulunkäynninohjaajia, resurssiopettajia ja oppimisenohjaaja (hankerahoitusten turvin).

- Koulun sitouttamisen ja poissaoloihin puuttumisen käytännöt liikkeelle ennen lain velvoittavuutta (Sitouttava kouluyhteisötyö): On otettu käyttöön maakunnalliseen malliin pohjautuva poissaoloihin puuttumisen malli sekä emotionaalisten haasteiden tuki. On aloitettu tunnetaitotunnit ja oman luokan tunnit.

- Panostus opetusjärjestelyihin, eriyttämiseen, tukitoimiin ym. näkyy siinä, että koulukeskeytyksiä on vähän ja nuoret siirtyvät jatko-opintoihin.

- On panostettu liikunnallisen elämäntavan ja terveyden edistämiseen, esim. liikunnanohjaajan palvelut (yksilölliset sekä ryhmäohjaus, kerhot, yhteiset tapahtumat).

- Yhdessä oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa on toteutettu toiminnallisia ja koko koulun yhteisöllisiä tapahtumia, jotka ovat koskettaneet myös kuntalaisia, esim. Avointen ovien päivä sekä Mona Moisalan luennot.

Lasten- ja nuorten talon nuorisopsykiatrian työntekijä käy koululla tapaamassa omia asiakkaitaan

Nuorisopalvelut

Nuorisopalvelut aloitettiin kunnan omana toimintana syksyllä 2023 ja nuorisotyötä saatiin jo loppuvuoden aikana kehitettyä muun muassa nuorisotilatoiminnan osalta.

Nuorisovaltuuston toimintaa ohjaa nuorisotyöntekijä.

- Yo-tutkintasuoritusten korostuminen jatko-opintoihin valittaessa aiheuttaa osalle nuorista ylimääräistä painetta.

- Pätevän henkilökunnan (erit. erityisopetus) rekrytointivaikkeudet vaikuttavat oppilaiden ja opiskelijoiden saamaan tukeen.

- Tilojen riittävyys.

Liikunta Kunta avasi uimahallin omana toimintana syyskuussa 2023. Kansalaisopisto Kansalaisopistossa Lasten ja nuorten kuvataideopetus on lisännyt opiskelijamäärää. Opiskelijamäärä on kokonaisuudessaan kasvanut Kansalaisopiston kursseilla. Opiskelijat käyvät kursseilla melko paljon yli kuntarajojen. Kulttuuri Tilaisuudet ovat houkuttelleet ihmisiä palaamaan tapahtumien pariin koronavuoden jälkeen. Charlotan Kammarista muodostui uusi kotoisa kohtaamispaikka pienemmille tapahtumille ja näyttelyille. Kirjasto Omatoimikirjaston toteuttaminen on edennyt suunnitellusti. Kunnan asiakaspalvelupisteen siirtyminen kirjastoon mahdollisti laajemmat aukioloajat asiakkaille. Tekninen toimi Marttilan kevyenliikenteen väylän valmistuminen sekä Myttiönmäen mutkien uusi ajoreitti. Talvikunnossapito sai kiitosta. Tiaisen polun jatkokehittäminen. Tiaisen polku on saanut positiivista palautetta ikääntyneiltä. Työllisyys Ukrainalaiset perheet ovat kiinnittyneet hyvin Savitaipaleelle. Suurin osa ukrainalaisista on joko työllistynyt tai aloittanut kotoutumiskoulutuksen tai ammattiin opiskelun. Kotikunnan Savitaipaleelta sai v. 2023 yhteensä 22 ukrainalaista henkilöä. Pilottihanke monialaisesta yksilöllisestä työllistymisen tuesta toteutuu (pilotissa	Liikunta Vähän liikkuvien aktivointi. Liikuntaneuvonnan kehittäminen yhdessä EKHVA:n kanssa. Kansalaisopisto Nuorten tavoittaminen Kansalaisopiston kursseille. Ikäihmisten määrän kasvu kursseilla vaikuttaa kurssisisältöjen suunnitteluun ja kurssipaikkojen valintaan. Tekninen toimi Yleinen hintojen nousu ja Ukrainan sota (Teknisen toimen hankinnat). Sisäilmaongelmat. Työllisyys Tilastokeskuksen mukaan työttömien määrä kasvoi vuonna 2023. Naisten työllisyysaste ylitti ensimmäistä kertaa miesten työllisyysasteen vuositasolla tarkasteltuna. Yksinyrittäjien määrä väheni.
---	--

mukana Lemin, Luumäen ja Savitaipaleen TE-toimiston asiakkaat). Vanhus- ja vammaisneuvosto Vanhustenviikon alueellisen juhlan osallistumis- ja kuljetusjärjestelyt onnistuivat hyvin. Liukuesteiden jakaminen osui oikeaan ajankohtaan ja kaikki liukuesteet tuli jaettua.	Yksinäisten ikääntyneiden tavoittaminen.
--	---

Ikäryhmät	2024 PAINOPISTEET / SUUNNITELMAT
Lapset ja lapsiperheet 	Varhaiskasvatus Liikkuva varhaiskasvatus. Kannustetaan lapsia ja aikuisia aktiiviseen toimintakulttuuriin. Alakoulut Terveelliset elämäntavat. Jatketaan liikkuva koulu - hankkeen hyvä käytäntöjä. Oppilaiden ja opiskelijoiden tukemisen mahdollistaminen säilyttämällä ryhmäkoot kohtuullisen kokoisena ja varmistamalla resurssien riittävyys oppilaiden tukemiseen liittyvissä asioissa. Kulttuuri Lasten kulttuuri- ja taidekasvatus. Kuukausittaiset tapahtumat: konsertit, teatterit ja työpajat. Sapassi-viikon lastentapahtumat. Kansalaisopisto: Lapsille ja vanhemmille järjestetyt yhteiset kurssit, Taiteen perusopetuksen sekä lasten ja nuorten taidekurssien oppilasmäärän vakiinnuttaminen ja oppilasmäärän nosto tulevaisuudessa. Olkolan ranta-alueelle uusi leikkipuisto. Olvenlammen leikkipaikan peruskorjaus. Maahan muuttaneiden perheiden alkuvaiheen palveluohjausta tarjotaan kunnassa. Tarvittaessa ohjaus maahanmuuttopalveluiden sekä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalveluiden pariin, mikäli monialaista palvelutarvetta ilmenee.
Nuoret	Yläkoulu ja Lukio

	Terveelliset elämäntavat, mielenhyvinvointi ja aivoterveys. Jatketaan liikkuva koulu -hankkeen hyvä käytäntöjä. Oppilaiden ja opiskelijoiden tukemisen mahdollistaminen säilyttämällä ryhmäkoot kohtuullisen kokoisena ja varmistamalla resurssien riittävyys perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa oppilaiden tukemiseen liittyvissä asioissa. Kulttuuri Koululaiskonsertit ja teatterit. Nuorten osallistaminen näyttelyihin, mm. huhtikuu: kuvataidekoululaisten keväänäyttely. Nuorisotyö Kunnan toteuttamaa nuorisotyötä kehitetään edelleen ja tavoitteena on lisätä nuorisotilatoimintaa yläkoululaisten ja sitä vanhempien nuorten osalta sekä toteuttaa omaa toimintaa myös varhaisnuorille eli 5.-6.-luokkalaisille. Koulussa tehtävää nuorisotyötä kehitetään ja nuorisotyöntekijä toimii koulun arjessa yhtenä oppilaiden hyvinvoinnin edistäjänä. Työllisyys Nuorille on tarjolla kesätöitä kunnan kaikilla toimialoilla. Lisäksi kesätyöseteli kunnan alueella toimiville yrittäjille nuorten palkkaamisen tueksi. Järjestettiin Kesätöihin-rekrytapahtuma, josta toivotaan jokavuotista perinnettä. Kansalaisopisto Kansalaisopistossa nuorten taiteen perusopetuksen kehittäminen ja vahvistaminen sekä yleensä nuorten saaminen kursseille.
Aikuiset 	Kulttuuri Kulttuurikeskiviikot Charlotan kammarissa. Paikkakuntalaisten osallistaminen kuukausittaisiin näyttelyihin. Sapassi-viikon toteuttaminen. Kirjasto Omatoimikirjaston aloittaminen ja toiminnan vakiinnuttaminen. Liikunta Monipuolisen liikuntatarjonnan järjestäminen yhteistyössä liikuntaa järjestävien toimijoiden kanssa. Kansalaisopisto

	Monipuolisten kuntoa ja terveyttä ylläpitävien liikuntamahdollisuuksien tarjoaminen Kansalaisopistossa. - Monipuoliset muut Kansalaisopiston harrastusmahdollisuudet esim. musiikki, kielet, kädentaidot. Työllisyys Tavoitteena pitkäaikaistyöttömien matalan kynnyksen palveluohjaus, apu ja tuki työllistymiseen. Palkkatukityö on jalkautumassa eri toimialoille osana työllistämistoimia. Kuntouttavan työtoiminnan käynnistäminen toimialoilla (sopimus Ekhvan kanssa). Oppisopimuskoulutusmahdollisuuksien selvittäminen toimialojen tarpeisiin. Alueellisten työllistämishankkeiden kanssa tehtävä yhteistyö. Pilottilahankkeen monialaisesta yksilöllisestä työllistymisen tuesta toteutuu (pilotissa mukana Lemm, Luumäen ja Savitaipaleen TE-toimiston asiakkaat). TE2024 valmistelussa pienten kuntien palvelutarpeen puolesta puhuminen. Viihtyisyys Kylän viihtyisyyden lisääminen esim. lisää kukka-astioita, kirsikkapuiston ja torialueen kehittäminen.
Erityisesti Ikäihmiset 	Kulttuuri Yhteislaulutilaisuudet Kansalaisopisto Ikäihmisten huomioiminen kurssitarjontaa suunniteltaessa mm. kurssipaikan, -ajan ja kurssisisältöjen suhteen. Viihtyisyys ja liikkumisen turvallisuus Tiaisenpolun kehittäminen jatkuu mm. istutuksilla. Liikenneturvallisuuden vahvistaminen ikä-ihmisten osalta. Liikunta Monipuolisen liikuntatarjonnan järjestäminen yhteistyössä liikuntaa järjestävien toimijoiden kanssa.